

Úloha č. 1

Viedenský dohovor o zmluvnom práve (1969) (VDZP)

Článok 31 - Všeobecné pravidlo výkladu

1. *“Zmluva sa musí vykladať dobromyseľne, v súlade s obvyklým významom, ktorý sa dáva výrazom v zmluve v ich celkovej súvislosti, a takisto s prihliadnutím na predmet a účel zmluvy.”*

4. *“Výraz sa bude chápať v osobitnom zmysle, ak sa potvrdí, že to bolo úmyslom strán.”*

Článok 32 - Doplnkové prostriedky výkladu

“Doplnkové prostriedky výkladu, včítane prípravných materiálov na zmluve a okolností, za ktorých sa zmluva uzavrela, možno použiť buď pre potvrdenie významu, ktorý vyplýva z použitia článku 31, alebo pre určenie významu, keď výklad urobený podľa článku 31

a) buď ponecháva význam nejednoznačným alebo nejasným; alebo

b) vedie k výsledku, ktorý je zrejme protizmyselný alebo nerozumný.”

- Skúste využiť poznatky z medzinárodného práva a zamyslieť sa čo znamená všeobecné výkladové pravidlo vo VDZP?
- Ako sudca Európskeho súdu pre ľudské práva, ako by ste interpretovali Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a slobôd v kontexte čl. 31 VDZP?
- Čo podľa Vás znamená, dobromyseľne, v súlade s obvyklým významom a s prihliadnutím na predmet a účel zmluvy?

Úloha č. 2

Čo viete o princípe proporcionality? Skúste aplikovať poznatky z ústavného práva a popíšte ako sa uplatňuje na vnútroštátnej úrovni. Kedy a ako sa princíp proporcionality používa?

Úloha č. 3 Prečítajte si zhrnutie prípadu ESĽP a zamyslite sa nad nasledujúcimi otázkami

Ako bola v danom prípade aplikovaná doktrína voľnej úvahy? Súhlasíte s rozhodnutím a argumentáciou ESĽP v danom prípade? Ako by ste prípad riešili Vy?

ČLÁNOK 14 - Zákaz diskriminácie

„Užívanie práv a slobôd priznaných týmto dohovorom musí byť zabezpečené bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.“

Khamtokhu a Aksenchik proti Rusku (2017)

Okolnosti prípadu

Sťažovatelia Alsan Bachmizovich Khamtokhu a Artyom Aleksandrovich Aksenchik sú ruskí štátni príslušníci. Narodili sa v rokoch 1970 a 1985. V súčasnosti si vykonávajú doživotný trest odňatia slobody.

Pán Khamtokhu bol v decembri 2000 odsúdený za viaceré trestné činy vrátane útoku z väzenia, útoku na policajtov a nelegálneho držania zbraní. Jeho odsúdenie bolo potvrdené najvyšším súdom v septembri 2001 a po jeho zrušení opätovne v júni 2008.

Pán Aksenchik bol odsúdený za trojnásobnú vraždu v apríli 2010. Jeho odsúdenie bolo potvrdené najvyšším súdom v auguste 2010.

Obaja sťažovatelia boli odsúdení podľa § 57 Trestného zákona, podľa ktorého môže byť doživotný trest odňatia slobody uložený za určité obzvlášť závažné trestné činy. *Toto ustanovenie zároveň neumožňuje takýto trest uložiť ženám, osobám mladším ako 18 rokov v čase spáchania trestného činu a osobám starším ako 65 rokov v čase vyhlásenia rozsudku.*

Pred ESĽP sťažovatelia namietali, že v porovnaní s už uvedenými skupinami osôb boli diskriminovaní, keďže týmto skupinám nemohol byť doživotný trest odňatia slobody uložený.

Rozhodnutie ESĽP

ESĽP pripomenul, že pre vznik otázky podľa čl. 14 Dohovoru (zákaz diskriminácie) je potrebné, aby existoval rozdiel v zaobchádzaní s osobami v analogických alebo podobných situáciách. Takýto rozdiel je diskriminačný v prípade, ak nemá žiadne *objektívne a rozumné zdôvodnenie.*

ESĽP uviedol, že sťažovateľom bol uložený doživotný trest odňatia slobody, zatiaľ čo ženám, mladistvým a osobám nad 65 rokov odsúdeným za rovnaké alebo porovnateľné trestné činy by podľa vnútroštátneho právneho poriadku nebol uložený takýto trest. Sťažovatelia teda boli v analogickej situácii so všetkými inými páchatelmi, ktorí boli odsúdení za rovnaké alebo podobné trestné činy. ESĽP konštatoval, že so sťažovateľmi bolo *zaobchádzané rozdielne z dôvodu ich pohlavia a veku.*

ESLP rozhodol, že *odôvodnenie rozdielneho zaobchádzania* presadzovaním princípov spravodlivosti a ľudskosti, ktoré si vyžadovali, aby sa pri ukladaní trestov páchatelom zohľadňoval ich vek a „fyziologické vlastnosti“, *bolo legitímne*. Rovnako *prostriedky zvolené na dosiahnutie týchto cieľov* – vyňatie určitých skupín osôb páchatelov z uloženia doživotného trestu odňatia slobody – *boli primerané*.

ESLP vzal do úvahy praktické fungovanie výkonu doživotného trestu odňatia slobody v Rusku, a to spôsob jeho uloženia, ako aj možnosť následného preskúmania. Ďalej zdôraznil, že uloženie doživotného trestu odňatia slobody dospelému páchatelovi za obzvlášť závažný trestný čin nie je samo osebe zakázané alebo nezlučiteľné s Dohovorom. ESLP konštatoval, že sťažovatelia boli na doživotný trest odsúdení v rámci kontradiktórneho konania, že v súdnych konaniach boli zohľadnené osobitné okolnosti ich prípadov a že ich tresty boli výsledkom individualizovaného uplatnenia trestného práva prerokovávajúcim súdom. Okrem toho môžu sťažovatelia po 25 rokoch výkonu trestu a po splnení dodatočných podmienok (dodržiavania väzenských predpisov po dobu posledných 3 rokov) požiadať o preskúmanie trestu.

ESLP tiež považoval za prirodzené, že *vnútroštátne orgány*, ktorých úlohou bolo zohľadňovať záujmy spoločnosti ako celku, *mali* pri rozhodovaní o trestnej politike *značný priestor na voľnú úvahu*. Nebolo úlohou ESLP rozhodnúť o primeranej výške trestu za konkrétny trestný čin alebo výške trestu, ktorý by mal byť uložený konkrétnemu páchatelovi.

Jedným z faktorov pre určenie rozsahu uvedeného priestoru na voľnú úvahu bola skutočnosť, či *v danej otázke existoval európsky konsenzus*. ESLP uviedol, že konsenzus existoval vo vzťahu k neukladaniu doživotného trestu odňatia slobody mladistvým páchatelom, čo potvrdili bez výnimky všetky členské štáty. V otázke ukladania trestu osobám nad 60 rokov a ženám však neexistoval konsenzus. Niektoré členské štáty mali osobitný režim ukladania trestov pre páchatelov vo veku nad 60 a nad 65 rokov. Niektoré štáty zas neumožňovali uložiť doživotný trest odňatia slobody ženám, ktoré boli tehotné v čase spáchania trestného činu alebo v čase ukladania trestu. Iné štáty vrátane Ruska zas neumožňovali uložiť doživotný trest odňatia slobody ženám vo všeobecnosti.

ESLP tiež nevidel žiaden dôvod domnievať sa, že nemožnosť uložiť doživotný trest odňatia slobody páchatelom vo veku nad 65 rokov by nebola primerane a rozumne odôvodnená. Možnosť zníženia trestu alebo prepustenia totiž pri týchto páchateloch naberá väčší význam. Pokiaľ išlo o rozdiel v zaobchádzaní v porovnaní so ženami, ESLP uznal, že existoval *verejný záujem* na vyňatí žien z možnosti uloženia doživotného trestu odňatia slobody. ESLP poukázal na viaceré medzinárodné zdroje, ktoré odkazujú na potrebu ochrany žien pred násilím páchaným na základe pohlavia, zneužívaním a sexuálnym obťažovaním v prostredí zariadení na výkon trestu, ako aj na štatistické údaje predložené vládou, v rámci ktorých sa poukazovalo na značný rozdiel v celkovom počte mužov a žien v zariadeniach na výkon trestu.

Ruské orgány teda *nevybočili z priestoru na voľnú úvahu, ktorý im bol v danej otázke dostupný*. Uvedené výnimky v trestaní páchatelov trestných činov navyše predstavovali *sociálny pokrok v penologických otázkach*. ESLP preto uzavrel, že v prípade sťažovateľov nedošlo k porušeniu ich práv podľa čl. 14 v spojení s čl. 5 Dohovoru z dôvodu ich veku a pohlavia.

Úloha č. 4 Prečítajte si zhrnutie prípadu ESĽP a zamyslite sa nad nasledujúcimi otázkami

Bol v danom prípade aplikovaný princíp proporcionality ? Ak áno, popíšte čo boli kolidujúce záujmy, ktoré Európsky súd pre ľudské práva posudzoval. Ktorý záujem prevážil? Ako myslíte, že rozhodol ESĽP a ako by ste rozhodli Vy v pozícii sudcu ESĽP?

ČLÁNOK 8 - Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života

1. *„Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obdobia a korešpondencie.*

2. *Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať s výnimkou prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom alebo zločinosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo na ochranu práv a slobôd iných.“*

Bărbulescu proti Rumunsku (2017)

Okolnosti prípadu

Sťažovateľ Bogdan Mihai Bărbulescu je rumunský občan. Narodil sa v roku 1979 a žije v Bukurešti.

Od 1. augusta 2004 do 6. augusta 2007 bol sťažovateľ zamestnaný v súkromnej spoločnosti ako vedúci predaja. Na pokyn zamestnávateľa vytvoril účet na službu Yahoo Messenger na účel odpovedania na otázky klientov. Vnútny predpis zamestnávateľa zakazoval zamestnancom súkromné používanie počítača, telefónu, faxu a kopírovačky.

Zamestnávateľ sťažovateľa 3. júla 2007 oznámil zamestnancom, že jeden zo zamestnancov bol prepustený z disciplinárnych dôvodov, keďže na súkromné účely použil v práci internet, telefón a kopírovačku.

Zamestnávateľ 13. júla 2007 konfrontoval sťažovateľa so skutočnosťou, že jeho komunikácia cez službu Yahoo Messenger bola monitorovaná a objem dát naznačuje, že ju používal aj nasúkromné účely. Sťažovateľ v rovnaký deň písomne odpovedal zamestnávateľovi, že službu Yahoo Messenger používal len na pracovné účely. Zamestnávateľ si ho obratom predvolal a predložil mu 45 stranový prepis komunikácie za obdobie od 5. júla do 12. júla 2007 obsahujúci súkromné správy adresované bratovi sťažovateľa a jeho snúbenici, pričom niektoré z nich boli intímnej povahy. Zamestnávateľ následne 1. augusta 2007 ukončil pracovný pomer so sťažovateľom pre porušenie vnútorných predpisov, ktoré zakazovali zamestnancom využívanie prostriedkov zamestnávateľa na súkromné účely.

Sťažovateľ napadol ukončenie pracovného pomeru na súde. Namietal, že rozhodnutie ukončiť jeho pracovný pomer bolo neplatné, pretože zamestnávateľ porušil jeho právo na rešpektovanie súkromia korešpondencie, keďže ju získal v rozpore s ústavou a Trestným zákonom. Jeho žaloba bola zamietnutá z dôvodu, že zamestnávateľ pri

ukončení pracovního poměru dodržal postup podle Zákonníka práce a že stěžovatel byl řádně informován o vnitřních předpisech společnosti (zaměstnavatele).

Stěžovatel se odvolal a tvrdil, že soud nespravedlivě upřednostnil zájem zaměstnavatele při využívání široké škály prostředků na kontrolu svých zaměstnanců, využívání jejich pracovního času a prostředků zaměstnavatele. Odvolací soud jeho odvolání zamítl 17. června 2008 a s odkazem na předpisy Evropské unie rozhodl, že postup zaměstnavatele byl primeraný až monitorování korespondence stěžovatele bylo jediným způsobem na zjištění, či došlo k porušení pracovní disciplíny.

Rozhodnutí ESLP

ESLP potvrdil, že čl. 8 Dohovoru je aplikovatelný v tomto případě na stěžovatele, protože jeho komunikace na pracovišti spadala pod pojmy „súkromný život“ a „korespondencia“. ESLP konštatoval, že hoci bolo otáznne, či sťažovateľ mohol dôvodne očakávať súkromie s ohľadom na reštriktívne pravidlá pri prístupe na internet stanovené zamestnávateľom, o ktorých bol vopred informovaný, pravidlá stanovené zamestnávateľom nemôžu úplne zamedziť spoločenskému životu jeho zamestnancov na pracovišti. Právo na rešpektovanie súkromného života a na súkromie korespondencie zamestnancom ostáva, aj keď v prípadoch potreby môže byť obmedzené.

ESLP uviedol, že hoci opatrenia, ktorých sa týkala sťažnosť stěžovatele, boli vykonané súkromnou obchodnou spoločnosťou, následne boli ale akceptované vnútroštátnymi súdmi. ESLP preto konštatoval, že sťažnosť musela byť posúdená z hľadiska pozitívneho záväzku členského štátu dodržať rozsah práv zakotvených v čl. 8 dohovoru. Vnútroštátne orgány mali totiž vyvažovať protichodné záujmy strán, konkrétne právo stěžovatele na rešpektovanie jeho súkromného života a záujem zamestnavateľa prijatť opatrenia na efektívny chod spoločnosti.

ESLP uviedol, že vnútroštátne súdy opomenuli vymedziť, či stěžovateľ bol vopred upozornený na možnosť, že jeho zamestnávateľ môže zaviesť opatrenia na monitorovanie využívania svojich prostriedkov zamestnancami (a na charakter týchto opatrení). Vnútroštátny súd iba poukázal na skutočnosť, že krátko pred ukončením pracovního poměru stěžovatele zamestnávateľ oznámil svojim zamestnancom, že iný zamestnanec spoločnosti bol prepustený, lebo využíval pracovní prostriedky (internet, telefón, kopírovačka) na súkromné účely. Odvolací súd len konštatoval, že stěžovateľ bol upozornený, že nesmie používať prostriedky spoločnosti (zamestnavateľa) na súkromné účely.

ESLP konštatoval, že s poukazom na medzinárodné a európske štandardy zamestnávateľ musí upozorniť svojho zamestnanca na monitorovanie pracovních prostriedkov pred začiatkom takéhoto monitorovania, najmä ak má takéto monitorovania zahŕňať aj komunikáciu zamestnancov. ESLP na základe dostupných materiálov dospel k záveru, že stěžovateľ nebol informovaný vopred o rozsahu a spôsobe monitorovania pracovních prostriedkov zo strany zamestnavateľa a nemal vedomosť ani o možnosti, že zamestnávateľ disponuje prístupom aj k samotnému obsahu jeho správ (v rámci služby Yahoo Messenger).

Vnútroštátne súdy sa nezaoberali otázkou *rozsahu monitorovania* zo strany zamestnávateľa a *stupňa zásahu* do sťažovateľovho súkromia, a to aj napriek tomu, že zamestnávateľ nahral celú komunikáciu sťažovateľa v sledovanom období a jej obsah vytlačil.

Taktiež vnútroštátne súdy nevykonali dostatočné posúdenie, či v danom prípade nastali *legitímne dôvody na ospravedlnenie* sledovania internetovej komunikácie sťažovateľa. Prvostupňový súd síce poukázal na riziko poškodenia IT systému spoločnosti, zodpovednosť za prípadnú kriminálnu činnosť na internete alebo prezradenie obchodného tajomstva spoločnosti. Avšak tieto možnosti považoval ESLP za čisto teoretické, keďže absentoval akýkoľvek náznak, že by sťažovateľ vystavil spoločnosť zamestnávateľa uvedeným rizikám. Ďalej vnútroštátne súdy neskúmali dostatočne, či *cieľ sledovaný* zamestnávateľom nemohol *byť dosiahnutý menej rušivým zásahom* ako prístup k obsahu internetovej komunikácie sťažovateľa. Vnútroštátne súdy sa nezaoberali vážnosťou následkov monitorovania a následnej disciplinárnej sankcie, pričom ukončenie pracovného pomeru možno považovať za najprísnejšiu sankciu pre sťažovateľa v danom prípade. Nakoniec vnútroštátne súdy nestanovili, v akom konkrétnom časovom momente počas disciplinárneho riešenia sťažovateľa získal zamestnávateľ prístup k obsahu internetovej komunikácie sťažovateľa (či to bolo ešte predtým, ako si ho jeho nadriadený prvýkrát predvolal, alebo až po písomnom vyjadrení sťažovateľa), pričom podľa ESLP samotný fakt, že zamestnávateľ môže mať neobmedzený prístup k obsahu internetovej komunikácie svojho zamestnanca počas celej doby disciplinárneho riešenia tohto zamestnanca, je v rozpore s princípom transparentnosti.

Vzhľadom na už uvedené ESLP konštatoval, že vnútroštátne orgány neochránili *primeraným spôsobom* právo sťažovateľa na rešpektovanie jeho súkromného života a korešpondencie, čím *porušili spravodlivú rovnováhu medzi protichodnými záujmami strán*. Preto došlo k porušeniu čl. 8 Dohovoru.